

Warszawa, 19. 05. 2019

dr hab. Renata Nowakowska-Siuta, prof. ChAT

Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie

**RECENZJA OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH, DYDAKTYCZNYCH I
ORGANIZACYJNYCH
DR. SŁAWOMIRA KRZYCHAŁY
UBIEGAJĄCEGO SIĘ O NADANIE STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO W
DZIEDZINIE NAUK SPOŁECZNYCH W DYSCYPLINIE PEDAGOGIKA**

W związku z powierzoną mi przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów funkcją recenzenta w przewodzie habilitacyjnym Pana dr. Sławomira Krzychały, adiunkta w Katedrze Wczesnej Edukacji, Pedeutologii i Badań nad Dzieciństwem, w Dolnośląskiej Szkole Wyższej we Wrocławiu w kolejnych częściach niniejszej recenzji omówię i ocenię poszczególne kryteria wymienione w treści art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2013 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165).

Pan dr Słwaomir Krzychała uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki w roku 2004 uchwałą Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tytuł dysertacji brzmiał: „Projekt „własnego” życia w warunkach indywidualizacji (po?)nowoczesnego społeczeństwa.” Promotorem rozprawy był Prof. zw. dr hab. Aleksander Zandecki, recenzentami: Prof. zw. dr hab. Zbigniew Kwieciński oraz Prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik.

Dr Sławomir Krzychała od 2003 roku jest związany z Wydziałem Nauk Pedagogicznych Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu (do 2007: Dolnośląskiej Szkoły Wyższej

Edukacji TWP). W latach 2003 – 2004 był asystentem, w 2004 – 2016 adiunktem w Zakładzie Pedeutologii, 2015 – 2016 Kierownikiem Zakładu Pedeutologii a obecnie jest adiunktem w Katedrze Wczesnej Edukacji, Pedeutologii i Badań nad Dzieciństwem. Od 2016 pełni funkcję Kierownika Instytutu Pedagogiki i Pedagogiki Specjalnej. Jego dorobek

1. Osiągnięcia naukowo-badawcze po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych

Przedmiot mojej szczegółowej oceny stanowi cały dorobek Kandydata, w tym artykuły w czasopismach, pracach zbiorowych, a także monografie autorstwa dr. Sławomira Krzychały. Po analizie dorobku naukowego Kandydata, ocenie poddano artykuły stanowiące egzemplifikacje Jego prac naukowych, posiadające wyraźny charakter pedagogiczny i ściśle osadzone w polu problemowym i kategoriach nauk o wychowaniu.

Aktywność naukowo-badawcza dr. Sławomira Krzychały jest w mojej ocenie spójna, rozwijana systematycznie i wpisuje się w zainteresowania badawcze oraz biografię naukową dr. Krzychały. Oprócz książki wskazanej jako główne osiągnięcie habilitacyjne dr Sławomir Krzychała jest współautorem jednej oraz autorem dwóch monografii:

1. Krzychała S. (2007), Projekty życia. Młodzież w perspektywie badań rekonstrukcyjnych, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP, Wrocław [260 str.].
2. Krzychała S., Zamorska B. (2008), Dokumentarna ewaluacja szkolnej codzienności, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław [174 str.].
3. Krzychała S. (2007), Ryzyko własnego życia. Indywidualizacja w późnej nowoczesności, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP, Wrocław [308 str.]

Jest również autorem ponad 30 publikacji: artykułów i rozdziałów w wieloautorskich monografiach naukowych.

Po uzyskaniu stopnia doktora aktywność naukowa dr. Krzychały została skoncentrowana na analizach metodologiczno-teoriopoznawczych związanych z metodą dokumentarną w pedagogice. W przygotowanych w tym okresie publikacjach dr Krzychała podejmuje krytyczne analizy problemu opracowania standardów badań jakościowych postulując

najpierw wyjście poza prostą dychotomię badań jakościowych i ilościowych, skupiając uwagę na kategorii badań rekonstrukcyjnych i badań weryfikujących hipotezy. Owocami naukowej eksploracji były między innymi artykuły:

Krzychała, S. (2006), Rekonstrukcje (re)konstrukcji. Wprowadzenie do dyskusji o jakości „jakościowych” badań społecznych, „Forum Oświatowe” (2 (35)), s. 139–152.

Krzychała, S. (2007), Rekonstrukcyjna formuła badań społecznych - na przykładzie hermeneutyki obiektywnej oraz interpretacji dokumentarnej, [w:] E. Kurantowicz, M. Nowak-Dziemianowicz (red.), Narracja, krytyka, zmiana: Praktyki badawcze we współczesnej pedagogice, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP, Wrocław, s. 172–183.

Krzychała, S. (2007), O rozumieniu codzienności szkoły - inspiracje dokumentarnej ewaluacji przestrzeni społecznej, [w:] J. Rutkowiak, D. Kubinowski, M. Nowak (red.), Edukacja, moralność, sfera publiczna, Oficyna Wydawnicza VERBA, Lublin, s. 420–430.

Krzychała, S. (2010), Badacz w szkole – o rekonstruowaniu edukacyjnej codzienności, [w:] M. Dudzikowa, M. Czerepaniak-Walczak (red.), Wychowanie: Pojęcia. Procesy. Konteksty: Tom 5. Codzienność w szkole. Szkoła w codzienności, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk, s. 137–160.

Krzychała, S. (2010), Metoda dokumentarna jako teoria i praktyka badań edukacyjnych, [w:] H. Kędzierska (red.), Jakościowe inspiracje w badaniach edukacyjnych, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, s. 11–30.

W latach 2007-2008 dr Sławomir Krzychała kierował dwoma projektami ewaluacji pracy gimnazjów (projekt Konsultanci Zespołów Nauczycielskich oraz projekt Pracownia Ewaluacji dla Zespołów Edukacyjnych), w których zaadoptowano metodę dokumentarną do badań zaangażowanych. Efektem tych badań były raporty badawcze, na podstawie których szkoły przygotowały swoje strategie rozwoju i podnoszenia jakości. Szkoły uczestniczące w tym projekcie rozpoczęły też jako pierwsze we Wrocławiu w 2008 roku wdrażanie tutoringów. W drugim projekcie wraz z nauczycielami przeprowadzono serię badań ewaluacyjnych w sześciu gimnazjach. Z dr Beatą Zamorską dr Krzychała przygotował podręcznik metodologiczny dla nauczycieli i studentów „Dokumentarna ewaluacja szkolnej codzienności”. Poza podręcznikiem opublikowane zostały kolejne artykuły: Krzychała S.,

Zamorska B. (2008), Dokumentarna ewaluacja szkolnej codzienności, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław [174 str.].

Krzychała, S., Zamorska, B. (2009), Nauczyciele jako badacze społecznego świata szkoły - wprowadzenie do ewaluacji dokumentarnej, „Problemy Wczesnej Edukacji“ (1(9)), s. 69–79.

Model funkcjonowania szkoły opracowany przez dr. Krzychałę stał się podstawą do analizy szkoły jako małego przeżywanego świata społecznego (B. Luhmann) i opracowania koncepcji edukacyjnej obcości jako kategorii obejmującej wykluczane lub marginalizowane fenomeny świata społecznego szkoły, nie pasujących do „oficjalnego” dyskursu edukacyjnego. W kolejnych artykułach:

Krzychała, S., Zamorska, B. (2009), Nauczyciele wobec edukacyjnej obcości - rekonstrukcja kolektywnych wzorów orientacji, „Forum Dydaktyczne“ (5-6), s. 20–49.

Krzychała, S., Zamorska, B. (2012), Zamknięte i otwarte zmiany kultury szkoły, [w:] B. D. Gołębiak, H. Kwiatkowska (red.), Nauczyciele. Programowe (nie)przygotowanie, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław, s. 57–76.

Krzychała, S., Zamorska, B. (2014), Collective Patterns of Teachers' Action: A Documentary Interpretation of the Construction of Habitual Knowledge, „Qualitative Sociology Review“ (10(4)), s. 68–86.

w mojej ocenie na uwagę zasługuje omówienie dokumentarnej analizy tekstu narracyjno-biograficznego z odniesieniem do analizy biograficznej F. Schütze oraz do teorii wielogłosowości M Bachtina.

Zasady interpretacji rzeczywistości szkolnej dr Krzychała przedstawia na przykładzie analizy dialogicznej struktury biografii osobistej i zawodowej nauczycieli. Zagadnienia te obecne są w kolejnych artykułach oraz rozdziałach w monografiach wieloautorskich:

Krzychała, S. (2009), Społeczeństwo opowiedziane obrazem – dokumentarna interpretacja fotografii, [w:] M. Kaczmarek (red.), Do zobaczenia: Socjologia wizualna w praktyce badawczej, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań, s. 9–38.

Krzychała, S. (2016), Od analizy sekwencji do rekonstrukcji dialogiczności – wykorzystanie metody dokumentarnej w analizie narracyjno-biograficznej, „Problemy Edukacji, Rehabilitacji i Socjalizacji Osób Niepełnosprawnych“ (23), s. 75–92.

Krzychała, S., Kłapciński, M. (2016), Zastosowanie metody dokumentarnej w analizie terapii otwartego dialogu - rekonstrukcja sesji rodzinnej pacjenta doświadczającego kryzysu psychotycznego, [w:] M. Piorunek (red.), *Badania biograficzne i narracyjne w perspektywie interdyscyplinarnej: Aplikacje - Egzemplifikacje - Dylematy metodologiczne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań, s. 293–309.

Od roku 2009 w publikacjach dr. Krzychały pojawia się kategoria tutoringu szkolnego: Krzychała, S. (2009), *Tutoring wzmacniający nauczycieli jako zespół*, [w:] M. Budzyński, P. Czekierda, J. Traczyński, Z. Zalewski, A. Zembruska (red.), *Tutoring w szkole: między teorią a praktyką zmiany edukacyjnej*, Towarzystwo Edukacji Otwartej, Wrocław, s. 37–41.

Krzychała, S. (2010), *Czy polska szkoła jest już „przystosowana” do działania w stanie niekończących się reform?*, [w:] J. Szomburg, P. Zbieranek (red.), *Edukacja dla rozwoju*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, s. 49–53.

Gołębniak, B.D., Krzychała, S. (2015), *Akademickie kształcenie nauczycieli w Polsce – raport z badań*, „Rocznik Pedagogiczny“ (38), s. 97–112.

W tym czasie dr Krzychała uczestniczy również w projektach badawczych takich jak: Projekt Szlifiernia Diamentów – krajowy projekt wspierania uczniów uzdolnionych w zakresie nauk przyrodniczych i matematyki (Fundacja Edukacji Międzynarodowe, Wrocław, 2011-2014); Współpraca instytucjonalna na rzecz sukcesu młodzieży – dobre praktyki partnera niemieckiego (Fundacja Kształcenia Zawodowego i Międzykulturowego „FAVEO”, Wrocław, 2011-2012); Szkoła Kluczowych Kompetencji (SKK). Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo – zachodniej (Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wrocław, 2009-2013).

Dr Sławomir Krzychała pracuje w tym czasie również dla Obserwatorium Dolnośląskiego Rynku Pracy i Edukacji (Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy w Wałbrzychu, 2009-2011), gdzie uczestniczył w pracach zespołu przygotowującego strategię badawcze oraz pracach zespołu oceniającego oferty badań dotyczące m.in. losów zawodowych absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych i szkół wyższych, ofertę szkolnictwa zawodowego i praktyk u pracodawców z Dolnego Śląska, współpracował również z innymi partnerami zewnętrznymi, takimi jak Progress – Wyższa Szkoła Kompetencji Zawodowych Kobiet (Biuro Karier Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław, 2005-2006), gdzie przeprowadza badania diagnostyczne (CAWI, IDI, FG) w celu rekonstrukcji uwarunkowań biograficznych,

środowiskowych i instytucjonalnych wspomagających wyjście z bezrobocia oraz rozwój nietradycyjnych karier zawodowych.

Zainteresowania badawcze dr. Krzychały zostają uzupełnione o zagadnienia metodologii badań jakościowych, co wpływa pozytywnie na prowadzone przez Niego badania naukowe i eksploracyjne dotyczące rzeczywistości szkolnej. I tak: w roku 2010 zainicjował cykliczne Warsztaty Metodologii Jakościowych (2010 – Wrocław, 2011 – Olsztyn, 2012 – Wrocław, 2013 – Bydgoszcz). Warsztaty metodologiczne kontynuował następnie w ramach cyklicznego Transdyscyplinarnego Sympozjum Badań Jakościowych (2012 – Kazimierz Dolny, 2013 – Łódź, 2014 – Zielona Góra, 2016 – Słupsk/Ustka). Prowadził również warsztaty metodologiczne ze studentami i doktorantami w ramach programu LLP-Erasmus/ Erasmus+ (2009 – Berlin, 2014 – Wilno, 2017 – Lizbona, 2018 – Maynooth).

Dr Krzychała zaprezentował również referaty na 37 konferencjach krajowych i zagranicznych. Od 2016 roku uczestniczy w sieci badawczej Continuing Professional Development: Learning for Individuals, Leaders, and Organisations w ramach European Educational Research Association, a od 2017 w ramach prac w sieci badawczej uczestniczy w Komitecie Naukowym (Programme Committee) cyklicznej międzynarodowej konferencji European Conference on Educational Research ECER (2017 – Dublin, 2018 – Bolzano, 2019 – Hamburg).

Do oceny merytorycznej dr Sławomir Krzychała przedstawił 27 artykułów oraz rozdziałów w wieloautorskich monografiach. Dorobek ten jest spójny, umocowany w zagadnieniach teorii wychowania, pedagogii i kultury szkoły. Na szczególne docenienie zasługuje konsekwentne łączenie analiz metodologiczno-teoriopoznawczych związanych z metodą dokumentarną z autorskim spojrzeniem na szkołę w kategoriach codzienności (H. Tiersch, K. Grunwald) oraz pragmatycznych/habitualnych wzorów działania (K. Mannheim, R. Bohnsack, P. Bourdieu). Opisał przy tym procedury interpretacji formułującej, interpretacji refleksywnej oraz praktyczne wykorzystanie zasady stałej komparacji (B. G. Glaser, R. Bohnsack) jako heurystyki generowania uogólnień/teorii w społeczno-kulturowych badaniach szkoły. Badania naukowe prowadzone nad kulturą szkoły uważam za oryginalny wkład Habilitanta w rozwój tej subdyscypliny pedagogiki. Wraz z dr Zamorską Habilitant przedstawił w swoich publikacjach autorską typologię zamkniętej i otwartej zmiany kultury szkoły. Model ten stał się również podstawą do analizy szkoły jako małego przeżywanego świata społecznego (B. Luhmann) i opracowania koncepcji edukacyjnej obcości jako

kategorii obejmującej wykluczane lub marginalizowane fenomeny świata społecznego szkoły, nie pasujących do „oficjalnego” dyskursu edukacyjnego. Dr Krzychała opisał i wyjaśnił również autorski model czterech wzorów orientacji/postaw nauczycieli wobec edukacyjnej obcości (nauczyciele: metodyczni, mediujący, swojacy i umęczeni). Oczywiście można poddać dyskusji na ile nowa kategoryzacja postaw nauczycielskich ma charakter utrwalony i czy jest w stanie oprzeć się upływowi czasu i zmianom strukturalnym i funkcjonalnym występującym w szkole współczesnej, czy są to postawy o charakterze uniwersalnym, czy też mają swoiste dla polskiego kontekstu konotacje? Odpowiedzi zawarte w rozważaniach dr. Krzychały nie są wystarczająco jednoznaczne w tych zakresach. Uważam jednakże podjęcie tematu oraz jego dobre osadzenie w socjologii edukacji za wartościowy element rozwoju teorii szkoły.

2. Działalność organizacyjna i dydaktyczna

Dr Krzychała otrzymał nagrody za działalność naukową:

1. Nagroda Prezydenta i Rektora Dolnośląskiej Szkoły Wyższej za wybitne osiągnięcia naukowe i organizacyjne, 2017, Prezydent i Rektor DSW, nagroda za osiągnięcia na rzecz rozwoju wspólnoty akademickiej.
2. Nagroda Rektora Dolnośląskiej Szkoły Wyższej za osiągnięcia naukowe, 2009, Rektor DSW, nagroda za osiągnięcia naukowe w zakresie wyznaczania nowych podstaw teoretycznych i metodologicznych w pedeutologii.

Uczestniczył w programach europejskich programach międzynarodowych i krajowych:

1. Program Erasmus+. Maynooth University, Department of Education, Maynooth (Irlandia). 16-23 kwietnia 2018r. Staff Mobility for Teaching.
2. Program Erasmus+. University of Lisbon, Faculty of Education, Lizbona (Portugalia). 18-24 kwietnia 2017r. Staff Mobility for Teaching.
3. LLP-Erasmus-Programme. Lithuanian University of Educational Sciences, Wilno (Litwa). 17-22 lutego 2014r. Individual Teaching Programme for Teaching Staff Mobility.
4. LLP-Erasmus-Programme. Freie Universität Berlin, Department of Education and Psychology, Berlin (Niemcy). 14-21 lipca 2009r. Individual Teaching Programme for Teaching Staff Mobility.

Uczestniczył w komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych m.in. European Conference on Educational Research ECER 2018 - Inclusion and Exclusion, Resources for Educational Research? 2018. Bolzano (Włochy). Organizator: European Educational Research Association, European Conference on Educational Research ECER 2017 - How Does the School Become Innovative? An Interplay between Collective and Individual Teachers' Activity. 2017. Bolzano (Włochy). Organizator: European Educational Research Association; Transdyscyplinarne Sympozjum Badań Jakościowych. 2013. Łódź. Organizator: Wydział Ekonomiczno- Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego oraz Sekcja Socjologii Jakościowej i Symbolicznego Interakcjonizmu Polskiego Towarzystwa Socjologicznego; IV Warsztaty Metodologii Jakościowych. 2013. Bydgoszcz. Organizator: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Dolnośląska Szkoła Wyższa; III Warsztaty Metodologii Jakościowych. 2012. Wrocław. Organizator: Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wydział Nauk Pedagogicznych; II Warsztaty Metodologii Jakościowych. 2011. Olsztyn. Organizator: Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wydział Nauk Pedagogicznych; Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Wydział Nauk Społecznych; I Warsztaty Metodologii Jakościowych. 2010. Wrocław. Organizator: Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wydział Nauk Pedagogicznych.

Brał udział w konsorcjach i sieciach badawczych: Network 1. Continuing Professional Development: Learning for Individuals, Leaders, and Organisations. Sieć badawcza działająca w ramach European Educational Research Association. Od 11 listopada 2016r. był członkiem Komitetu Naukowego (PC member) międzynarodowej cyklicznej konferencji European Conference on Educational Research (ECER); recenzentem referatów zgłaszanych na ECER 2017 (Kopenhaga) oraz ECER 2018 (Bolzano).

Jest redaktorem tematycznym w zakresie socjologii i socjologii edukacji czasopisma „Forum Oświatowe”, którego wydawcą jest Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej oraz Polskie Towarzystwo Pedagogiczne. Bierze udział w Radzie recenzentów czasopisma „Przegląd Socjologii Jakościowej”, którego wydawcą jest Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego.

Jest cenionym dydaktykiem, prowadzi zajęcia na Wydziale Nauk Pedagogicznych DSW m.in. z przedmiotów: Dydaktyka ogólna, Metody i techniki pracy socjalnej, Zarządzanie projektem socjalnym (studia I stopnia), Pedeutologia, Metodologia badań społecznych, Pedagogika społeczna (studia II stopnia), Dydaktyka akademicka z pedeutologią, Tutoring akademicki (studia III stopnia).

Jest również członkiem Rady Wydziału Nauk Pedagogicznych DSW, 2014-2016 jako wybrany reprezentant adiunktów WNP, 2016-2017 jako Kierownik Zakładu Pedeutologii, od 2017 jako Dyrektor Instytutu Pedagogiki i Pedagogiki Specjalnej. Zasiada w Radzie Programowej Kierunku Pedagogika oraz Radzie Programowej Kierunku Praca Socjalna na macierzystym Wydziale. Jest również Pełnomocnikiem Dziekana WNP ds. ewaluacji studenckiej, 2010-2017, uczelnianym opiekunem praktyk, prowadzi warsztaty metodyczne dla nauczycieli - Tutoring wspierający poszerzone uczenie (się) i dialog w szkole, 2015, Gdańsk, Społeczne Towarzystwo Oświatowe w Gdańsku. Wypromował 47 prac licencjackich (22 na kierunku Pedagogika i 25 na kierunku Praca socjalna) oraz prace magisterskie: 19 (na kierunku Pedagogika, specjalność Pedagogika społeczna i zarządzanie bezpieczeństwem). Był promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim Krzysztofa Lindstedta, Tytuł dysertacji: „Zwrot pedagogiczny” – zjawisko epoki współczesnej? Wydział Nauk Pedagogicznych DSW. (data nadania stopnia doktora: 29 kwietnia 2015r., Promotor: Prof. dr hab. Piotr Dehnel). Pauliny Hawrylewicz-Kowalskiej, Tytuł dysertacji: Transformatywne uczenie się nauczycieli nauczania indywidualnego. Studium zawodowych doświadczeń pedagogów. Wydział Nauk Pedagogicznych DSW. (dysertacja w trakcie przygotowania, Promotor: Prof. DSW dr hab. Ewa Kurantowicz).

Wykonał w 2014 roku ekspertyzę w sprawie Programu Innowacji Pedagogicznej „Tutor we wrocławskiej szkole”. Zlecającym była Fundacja Kolegium Tutorów we Wrocławiu. Opinię naukową przygotowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U. z 2002r. Nr 56, poz. 506 z późn. zm.). Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, na wniosek dyrektorów szkół realizujących tutoring szkolny, wpisywało zaopiniowaną innowację do Rejestru innowacji pedagogicznych i eksperymentów prowadzonych w szkołach i placówkach województwa dolnośląskiego.

Krzychała S., Mikiewicz P., 2013, Ewaluacja projektu Szlifowanie diamentów – innowacyjne programy wsparcia uczniów uzdolnionych w zakresie nauk matematycznych i przyrodniczych. Zlecający: Fundacja Edukacji Międzynarodowej we Wrocławiu. Zadanie zrealizowane w ramach projektu systemowego „Szlifiernia diamentów – innowacyjne programy wsparcia uczniów uzdolnionych w zakresie nauk matematycznych i przyrodniczych” (o II.G.3), Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytetu III - Wysoka jakość systemu oświaty (UDA-POKL.03.03.04-00-053/10-00).

Gołębniak, D. B., Krzychała, S., Mikiewicz, P., Jakubowicz, S., (2011), Strategia wdrażania projektu Szlifiernia diamentów – innowacyjne programy wsparcia uczniów uzdolnionych w zakresie nauk matematycznych i przyrodniczych. Zlecający: Fundacja Edukacji Międzynarodowej we Wrocławiu. Ekspertyza zawierała studium wdrożenia modelu pracy z uczniami uzdolnionymi wypracowanego w Sankt Petersburgu (Rosja) przez Centrum INTELEKT.

Dr Krzychała brał też aktywny udział w zespołach eksperckich i konkursowych:

1. Zespół ekspercki: Wdrożenie Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji na poziomie administracji centralnej oraz instytucji nadających kwalifikacje i zapewniających jakość nadawania kwalifikacji. Maj 2017 – lipiec 2018. Organizator: Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, Fundacja Kolegium Tutorów we Wrocławiu.

2. Zespół ekspercki: Włączenie nowych technik konsultacyjnych do procesów konsultowania polityk publicznych Gminy Wrocław. Listopad 2013 – maj 2014. Organizator: Urząd Miejski Wrocławia, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej we Wrocławiu.

3. Zespół ekspercki: Program mentoringowy RAZEM. Maj – październik 2016. Organizator: Fundacja Erbud Wspólne Wyzwania im. Eryka Grzeszczaka w Warszawie, Fundacją Kolegium Tutorów we Wrocławiu.

4. Zespół ekspercki w ramach projektu Rozwój tutoringu opiekuńczego w polskiej szkole. Październik 2008 – styczeń 2009. Organizator: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie, Towarzystwo Edukacji Otwartej we Wrocławiu. Projekt realizowany na zlecenie i ze środków finansowych Ministerstwa Edukacji Narodowej. Recenzował również dwa projekty krajowe w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,

3. Główne osiągnięcie naukowe wskazane przez Habilitanta

Główne osiągnięcie naukowe dr. Sławomira Krzychały zostało zatytułowane: „Nauczyciel-tutor. Prakseologiczna rekonstrukcja tutoringu szkolnego.” W jego skład wchodzi monografia autorska S. Krzychała, (2018), Nauczyciel-tutor. Prakseologiczna rekonstrukcja tutoringu szkolnego, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków [364 str.].

Monografia jest efektem grantu badawczego NCN nr 2014/15/B/HS6/03116 (Konkurs Opus 8): Relacyjność kolektywnych i indywidualnych wzorów działania w roli nauczyciela-tutora:

rozwój profesjonalny w binarnym systemie działalności, realizowanym w okresie 2015-2018, którym kierował dr Krzychała.

Autor dokonuje we wprowadzeniu do monografii przeglądu publikacji o tutoringu jako metodzie edukacyjnej, następnie przedstawia inspiracje i założenia realizacji tutoringu jako innowacji pedagogicznej we wrocławskich szkołach. Badania własne zaprezentowane w rozprawie opierają się na teoretycznej koncepcji prakseologicznych badań z wykorzystaniem metody dokumentarnej (K. Mannheim, R. Bohnsack). Zasadniczym pytaniem badawczym jest: „Ja tutoring jako innowacja pedagogiczna włączony zostaje w praktykę nauczycieli-tutorów i w system działalności szkoły?” (Rozprawa, s. 56). Badaniem objęto 12 gimnazjów. Procedura badawcza została osadzona w poprawnej perspektywie metodologicznej: zarówno dyspozycje do badań (portrety etnopedagogiczne, dyskusje grupowe, indywidualne wywiady pogłębione, przygotowanie zespołu badawczego, przygotowanie wytycznych: odpersonalizowanie i transkrypcje wywiadów) jak i sama procedura badawcza (badania terenowe) i analiza rekonstrukcyjna działalności nauczycieli-tutorów w oparciu o zebrany materiał empiryczny (interpretacja dokumentarna portretów szkoły, dyskusji grupowych, wywiadów indywidualnych) nie budzą wątpliwości. Interesujące są w monografii analizy autorskie, a także autorskie opracowanie typologii czterech wzorów orientacji tutorskiej w szkole: tutoring niszowy, pozorny, instrumentalny i synergiczny, przy czym opracowano również w sposób autorski typologię czterech form pragmatycznego tutoringu synergicznego (typologia szkół tutorskich) z wykorzystaniem koncepcji obiektu działalności przedstawioną w literaturze pedagogicznej przez A. N. Leontiewa i Y. Engeströma: tutoring angażujący, wzmacniający, inspirujący, aktywizujący. Interesujące są w mojej ocenie prezentowane przez Autora rozprawy analizy samego zjawiska tutoringu szkolnego, umocowanie ich w szerszej perspektywie teorii szkoły. Autor sprawnie osadza nowe refleksje w utrwalonych koncepcjach teoretycznych. Czyni tak na przykład omawiając dynamikę procesu wprowadzania tutoringu w szkole oraz procesu konstruowania wzorów orientacji nauczycieli-tutorów powołując się na analizę socjogenealogiczną K. Mannheim, konstruowania orientacji tutorskiej/wiedzy profesjonalnej nauczycieli łącząc własne wnioski z teorią B. Dewe, W. Ferchhoffa i F.-O. Ratkego, opisując różnice w doświadczanym obiekcie działalności tutorskiej, wspierania rozwoju podopiecznego/tutoranta w strefie najbliższego rozwoju odnosząc tę kwestię do teorii psychologii poznawczej L. Wygotskiego czy wreszcie omawiając trzy formy uczenia się tutorowania przez nauczycieli (uczenie się przez nabywanie, uczestnictwo i poszerzanie) ukazując koncepcję G. Batesona. Interesujące są również analizy wyników badań i dyskusje

wyników badań osadzone w krytycznej analizie paradoksów i podwójnego związania w praktyce tutorskiej, krytycznej analize granic i dylematów działalności tutorskiej w zinstytucjonalizowanym systemie placówki oświatowej oraz wnioski dla pedagogii tutoringu w szkole.

Niewątpliwą wartością problematyki podjętej w rozprawie habilitacyjnej przez dr. Krzychałę jest zwrócenie uwagi i dogłębne, osadzone w uznanych teoriach psychologicznych i pedagogicznych zbadanie tutoringu szkolnego. Jest to bowiem swoista „pięta Achillesowa” polskiej szkoły. W praktyce kształcenia, doksztalcania i doskonalenia nauczycieli zmiany są często fragmentaryczne, niespójne i powierzchowne. Brak jest jasnej koncepcji przygotowania nauczycieli do pracy w nowych warunkach społecznych i edukacyjnych. Istnieją oczywiście pozytywne przykłady, godne uwagi, nie zmieniają one jednak w radykalny sposób modelu edukacji nauczycieli. Winniśmy zatem jako pedagodzy podjąć starania o określenie polskiego modelu edukacji w ogóle, poczynając od pytania o cele, w tym także cele edukacji nauczycielskiej. Realistyczne spostrzeżenie edukacji nauczycielskiej niestety prowadzi do konkluzji, że w polskiej mozaice edukacyjnej często nowym hasłom towarzyszą stare treści, nowym teoriom – stare sposoby wdrażania, nowym zadaniom powielanie utartych stereotypów zachowań nauczycielskich. W standardach kształcenia nauczycieli ale również w ich doskonaleniu zawodowym wciąż brakuje przygotowania w zakresie tutoringu. Tradycyjne przygotowanie nauczyciela zakładało bowiem „wdrażanie do wykonywania zawodu”, czyli sprawowania władzy na stanowisku, które się zajmuje. Zmiana, na którą zwraca uwagę rozprawa dr. Krzychały ma polegać, jak sądzę, nie tylko na uporządkowaniu kwestii organizacyjnych: jakie instytucje, według jakich standardów i w jaki sposób będą kształcić przyszłych nauczycieli, ale także na przygotowaniu nauczyciela do rozumienia innych ludzi i ich potrzeb, kształtowania postaw życzliwości, otwartości, inspirowania uczniów do aktywności poznawczej.

Rozprawę „Nauczyciel-tutor. Prakseologiczna rekonstrukcja tutoringu szkolnego” oceniam wysoko. Autor rozwija w niej w sposób systematyczny i zaawansowany podstawy teoretyczne oraz koncepcje metodologiczne budowane we wcześniejszych artykułach. Uzyskane podczas badań własnych wyniki uznać można za istotne poznawczo. Są one jednocześnie wskazaniem dla rzeczywistości szkolnej. Za znaczący walor rozprawy uznaję przy tym bardzo dobre osadzenie w podstawach teoretycznych, spójną i poprawną metodologię badan własnych, oryginalne analizy problemu badawczego.

WNIOSEK KOŃCOWY

Dr Sławomir Krzychała spełnia kryteria wymienione w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Wśród najistotniejszych wskazać można, iż Habilitant: w sposób konsekwentny rozwijał autorską koncepcję dotyczącą pedeutologii i kultury szkoły, publikuje swoje prace naukowe w uznanych czasopismach naukowych, przy czym niektóre publikacje stanowią istotny wkład w rozwój pedagogiki. Aktywność międzynarodowa zaznaczona jest w dorobku dr. Krzychały znacząco poprzez m.in. współpracę naukowo-badawczą w ramach projektów naukowych oraz udział w licznych konferencjach międzynarodowych.

Dorobek naukowo-badawczy dr. Krzychały jest spójny i związany z socjologia edukacji, pedeutologią, kulturą szkoły, kształceniem nauczycieli. Artykuły dr. Krzychały są interesującymi opracowaniami odnoszącymi się do istotnych obszarów zainteresowań pedagogiki. Pozytywnie oceniam również Jego aktywność naukową wyrażającą się w wykonawstwie zadań w projektach Narodowego Centrum Nauki oraz projektach międzynarodowych, współpracy z naukowcami z ośrodków krajowych i zagranicznych, również poprzez czynny udział w konferencjach naukowych krajowych oraz międzynarodowych.

Sumując, stwierdzam spełnienie przez dr. Sławomira Krzychałę w stopniu wystarczającym kryteriów procedury o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego i tym samym wyrażam jednoznacznie pozytywną opinię w zakresie Jego osiągnięć naukowych, organizacyjnych i dydaktycznych.

Janeta Nowakowska - Śniata